

DEPARTEMENT BUITENLANDSE ZAKEN

Boudewijnlaan 30 bus 80
1000 BRUSSEL
T 02 553 59 21
F 02 553 60 37

////////////////////////////////////

Strategienota Vlaanderen-Nederland

“Steunen op de concurrentiekracht van de Delta”

////////////////////////////////////

Inleiding

Eind 2005 publiceerde de Vlaamse Regering een “Strategienota Nederland”. Dat was het eerste document van dien aard. Het resultaat was een grondig werkstuk van ruim 180 bladzijden. De Vlaamse overheid zette in het document uiteen vanuit welke strategische doelstellingen zij haar prioritaire buitenlandse partner wenste te benaderen. De publicatie volgde welgeteld tien jaar op een op 17 januari 1995 ondertekende politieke “Gemeenschappelijke Verklaring” waarin de beide regeringen het vaste voornemen tot uitdrukking brachten om *“de goede bestaande samenwerking op het vlak van cultuur, onderwijs, wetenschappen en welzijn te intensiveren”*. De verklaring brak ook een lans voor verdere samenwerking *“inzake milieu, ruimtelijke ordening, openbare werken, zeehavens, vervoer, economie en werkgelegenheid, welzijn, technologie en wetenschappelijk onderzoek”*.

Eind 2007 legde de toenmalige Vlaamse minister bevoegd voor het Buitenlands Beleid en Europese aangelegenheden in een notitie aan de Vlaamse Regering een tussentijds rapport neer over de uitvoering van de strategienota. De verwickelingen rond de ratificatie in Nederland van de vier Scheldeverdragen van december 2005, en de verdere perikelen rond de Hedwigepolder, kleurden de relaties.

De zaken gingen weer de goede richting uit vanaf 2011. Op 4 juli ontmoetten de Vlaamse minister-president, en zijn Nederlandse ambtgenoot, elkaar in het kasteel d’Ursel in Bornem. Die topontmoeting stond vooral in het teken van de economie en met name van de vraag hoe beide landen door een meer intense strategische samenwerking konden bijdragen aan de verdien capaciteit en de welvaart van de Lage Landen op middellange termijn: 2020-2040. De minister-presidenten stelden vast dat ze veel gemeenschappelijke troeven hadden ten opzichte van de rest van de wereld.

In 2013 volgde een tweede topontmoeting in de reeks die in 2011 was ingezet. Ze vond plaats in Maastricht, op 8 oktober. Dezelfde minister-presidenten troffen er elkaar, samen met de Vlaamse ministers Ingrid Lieten (Wetenschappelijk Onderzoek & Innovatie) en Hilde Crevits (Openbare Werken), en hun Nederlandse ambtgenoten Henk Kamp en Melanie Schultz van Haegen. De conclusies zitten vervat in een Mededeling aan de Vlaamse Regering van 25 oktober 2013 ¹. De afspraken sloegen onder meer op samenwerking inzake innovatie in de hightech en de toekomst van de petrochemische industrie, logistiek en transport, kennisuitwisseling en onderzoek.

¹ VR 2013 2510 MED.0575/2 Conclusies NL-VL Topontmoeting Maastricht, 8 oktober 2013, s.d., s.l..

Eind 2015 beslisten beide minister-presidenten om op 7 november 2016 een nieuwe topontmoeting te organiseren. De topontmoeting van 7 november 2016 moest andermaal onderstrepen dat Nederland Vlaanderen wil behandelen in overeenstemming met het grondwettelijke statuut en evenredig aan het economisch soortelijk gewicht dat de deelstaat binnen België aan- en inneemt². Ook de Vlaamse overheid handelt in Nederland op soortgelijke basis, via haar Vertegenwoordiging en alle andere kanalen waarmee op dagelijkse basis met Nederland “zaken worden gedaan”. Van groot belang daarbij is het instrumentarium dat daarvoor ter beschikking staat, met name ook in de vorm van verdragen. Vlaanderen beschikt voor zijn internationaal verkeer immers niet alleen over het *ius delegationis* – het recht om eigen diplomaten uit te sturen – maar ook over het *ius tractandi* of *ius tractatum* – het recht om binnen zijn bevoegdheden internationale verdragen te sluiten.

Centraal in de Vlaams-Nederlandse samenwerking staat sinds 2011 de wil om de twee minister-presidenten en een delegatie van hun regeringen om de twee jaar samen te brengen rond een agenda van steeds sterkere strategische samenwerking. Een samenwerking dus op alle terreinen waarop de deelstaat Vlaanderen bevoegd is. Die vorm van samenwerking staat centraal in dit document dat een bondig vervolg is op de eerste Strategienota Nederland van eind 2005. De titel – “Steunen op de concurrentiekracht van de Delta” – illustreert de basisopties van de samenwerking. Die leunt niet louter op de traditionele basis van verbondenheid tussen de Lage Landen – onze taal en cultuur. In het woelige internationale bestel van 2017 moeten de twee landen elkaar vooral ook vinden in de bijzonder voordelige geostrategische positie die ze bekleden, aan de Gouden Delta, in de schoot van de Noordzee, aan de monding van de Grote Rivieren, op de kruising ook van noordelijk en Latijns Europa, van de eigenzinnige Angelsaksische wereld en Grote Broer Duitsland, met verderop Midden-Europa.

Basis van de samenwerking is het verlangen om samen – met 17 miljoen Nederlanders en 7 miljoen Vlamingen – sterk genoeg te staan om welvaart en welzijn van onze bevolking te garanderen, ook in de decennia die komen.

In haar ‘Visie 2050’ toont de Vlaamse Regering het Vlaanderen dat ze wenst in 2050: een sociaal, open, veerkrachtig en internationaal Vlaanderen dat welvaart en welzijn creëert op een slimme, innovatieve en duurzame manier en waarin iedereen meetelt. Als open samenleving en open economie is de toekomst van Vlaanderen verbonden met evoluties in de rest van de wereld. De Vlaamse Regering wenst Vlaanderen dan ook meer dan ooit te verbinden met het buitenland. Een aantal belangrijke uitdagingen kunnen immers alleen in internationaal verband en door een goede samenwerking met buitenlandse partners aangepakt worden. Goede betrekkingen onderhouden met onze buitenlandse partners is noodzakelijk voor een effectieve Vlaamse belangenbehartiging, een kerntaak van het Vlaams buitenlands beleid.

² Zie voor het communiqué van de Vlaams-Nederlandse Topontmoeting in Gent op 7 november 2016, het document “Naar een bredere en diepere samenwerking tussen Vlaanderen en Nederland”, <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2016/11/07/communique-vlaams-nederlandse-topontmoeting-in-gent>

Hoofdstuk 1 – *Omgevingsanalyse: Vlaanderen en Nederland tien jaar later...*

1.1 Algemene evolutie

De eerste Strategienotitie Nederland dateert van eind 2005. We zijn intussen ruim 11 jaar verder. Welke sociaaleconomische, maatschappelijke en politieke ontwikkelingen die in die tijdsperiode in Nederland plaatsvonden, kunnen een invloed hebben op de relaties met Vlaanderen?

Fundamenteel is er in die tien jaar weinig veranderd in de bilaterale samenwerking met Nederland. De meeste processen die nu aandacht vergen of die tot wasdom zijn gekomen, waren een decennium geleden ook al aan de gang. De samenwerking met betrekking tot de EU en Benelux is wel sterk veranderd. Niet te voorzien was de financiële en economische crisis die volgde op de teleurgang van Lehman Brothers. Die werkte in eerste instantie diep op het weefsel van de Nederlandse samenleving in. Het land dook eerder en bleef langer in een recessie dan Vlaanderen/België, vooral door het sneller buiten werking stellen van sociale stabilisatoren. Maar het resultaat is wel dat de wet van de remmende voorsprong momenteel in het nadeel van België speelt. De Nederlandse staatsschuld is op om en bij de 60 % van het bnp gebleven, terwijl de werkloosheid in zowat het hele land op frictioneel niveau is beland en de volgende regering tot maximaal 11 miljard extra begrotingsruimte kan aanwenden. In tegenstelling tot de perceptie onder Nederlanders zelf, blijft het land overigens een van de meest egalitaire op inkomensvlak.

Het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP), een van de denktanks van de Nederlandse overheid, kon eind maart 2017 dan ook bekend maken dat het vertrouwen onder de Nederlanders in de economie van hun land piekt. Tegelijk vindt 64 % van de Nederlanders dat het politiek en maatschappelijk de verkeerde kant uit blijft gaan. Het onbehagen is groot. Belangrijke zorg daarbij is voor de modale Nederlander de manier van samenleven, met de verharding van de samenleving, de intolerantie en de "ik-cultuur": 37 %. Maar immigratie en de vluchtelingenstroom blijven de grootste zorg, met 42 % - 65 % in volle vluchtelingen crisis in 2016.

Op het hoogste politieke niveau beheerst de Brexit de bezorgdhedenindex. Nederland was altijd al een van de grootste voorstanders van de intrede van het VK in de EU, uit schrik voor de hegemonie van de as Parijs-Berlijn (Bonn). Het land zit dan ook met een bijzonder groot gevoel van onzekerheid nu de Brexit een feit wordt. Die zal de Nederlandse economie naar verwachting miljarden kosten, maar Den Haag raakt ook een vanzelfsprekende bondgenoot kwijt in zijn reserves vis-a-vis "Brussel". Onvrede over de evolutie van de EU is inmiddels overgeslagen naar brede lagen van de bevolking. Een onvrede die mee veroorzaakt lijkt door het onvermogen van alle grote ideologische families om greep te houden op hun kiezers.

Nederland werd maar echt een volwaardige natiestaat eind 18e eeuw – daarvoor bleef het gewestelijke gevoel dominant. Volstrekte nationale homogeniteit was pas een feit rond 1900, toen ook het meest stugge katholieke bevolkingsdeel – de Limburgers - het Nederlandse nationale gevoel gingen omarmen. Maar die homogeniteit was van korte duur, ging al weer verloren vanaf de jaren '60, door fundamentele veranderingen in de arbeidsverhoudingen die toen optraden met de teleurgang van de industriële samenleving, en door de massale immigratie.

De "ontrafeling" van het Nederlandse maatschappelijke weefsel zorgde de voorbije jaren voor een verhoogd verzet tegen nieuwkomers. Intussen ontsnapt ook de eigen politieke elite niet aan de "blaam van het volk". Die breuk tussen het *pays réel* en het *pays légal* kwam voor het eerst met volle kracht aan de oppervlakte bij de afwijzing van de Europese Grondwet in het referendum van 1 juni 2005. In april 2016 volgde een neen in een consultatieve volksraadpleging

rond het EU-handelsakkoord met Oekraïne. De uitslag van de verkiezingen van 15 maart 2017 wijst in dezelfde richting.

De Europese Unie heeft grote delen van de Nederlandse bevolking niet het gevoel kunnen geven dat haar eigen identiteit op een hoger niveau dan dit van de natiestaat beschermd wordt. Identiteit was dan ook een sleutelwoord bij het ontcijferen van de uitslag van de jongste Tweede Kamerverkiezingen. In combinatie – dan toch - met de zorg over de desintegratie van de EU, met thema's als omvang en reikwijdte van die organisatie, zoeken naar een nieuwe balans inzake verantwoordelijkheden tussen EU en de eigen natiestaat, en de vraag naar de reikwijdte van het burgerschap van beide. Centraal bij dat alles ook de vraag op welk niveau een samenleving haar sociale solidariteit opbouwt.

Die sterk gestegen zorg voor het behoud van een eigen, nationale identiteit, en het herdenken van bredere verbanden, met de EU voorop, bieden voor Vlaanderen nieuwe kansen om sterker bij Nederland aan te haken. Het “verlies” van het VK noopt Nederland dringend tot het zoeken van nieuwe coalities in Europees verband. Den Haag stelt daarbij enerzijds zijn hoop op een heropgestarte “motor” via de as Berlijn-Parijs. Nederland kijkt tegelijk in de richting van wisselende bondgenootschappen – vooral binnen de Benelux en richting Scandinavië – Balticum. Dit biedt voor Vlaanderen de mogelijkheid om – op subtiele wijze – een eigen evenwichtsspel te spelen. Dat veronderstelt een uitgekiend beleid, ter bevordering van het besef aan Nederlandse kant van het Vlaamse vermogen om eigen ijkpunten uit te zetten. Het verzet van Wallonië tegen CETA vormde in de Nederlandse perceptie al een mijlpaal, want wijzend op het relatieve onvermogen van federaal België om één beleid te voeren.

Door op een rustige wijze ten aanzien van Nederland zijn eigen identiteit uit te dragen, kan Vlaanderen zich bovendien makkelijker dan in het verleden manifesteren als een “eerste uitbreiding van de eigen, nationale kring”. Voorwaarde is dat die Vlaamse toenadering te allen tijde gekoppeld blijft aan het “welgemeend, gedeeld eigenbelang”, en ingekapseld wordt in een doordachte, geostrategische visie, met de volle klemtoon op samenwerking op breed-economisch vlak. Taaleenheid en culturele verwantschap blijven belangrijk om bruggen naar Nederland uit te slaan. Maar het is de creatie van een ruimere “markt” voor samenwerking inzake handel, toerisme, logistiek, transitie en innovatie die tot een strategische coalitie met Nederland kunnen leiden.

1.2 Het referentiekader van de Vlaamse Regering

In het vigerende regeerakkoord onderstreept de Vlaamse Regering het belang van de realisatie van de Pact-2020 doelstellingen: een pact tussen de Vlaamse Regering, de sociale partners, het middenveld en de vertegenwoordigers van de lokale besturen en de Vlaamse administratie. Het beleid van de Vlaamse Regering is erop gericht om een antwoord te bieden op de persoonlijke en maatschappelijke problemen die de Vlamingen bezighouden. Het is deze doelstelling die een van de belangrijke toetsstenen vormt voor de relaties die Vlaanderen aangaat met buitenlandse partners en in casu met Nederland.

Sinds de vorige strategienota heeft er een belangrijke verschuiving plaatsgevonden in wat de Vlamingen als de top 10 van maatschappelijke problemen ervaren. Vlamingen liggen vooral wakker van pensioenzekerheid, oorlogen, etnische conflicten, de werkloosheid, het wegvallen van waarden en normen en de alsmaar stijgende kostprijs van de gezondheidszorg. Ook de immigratie- en integratiepolitiek vormen een bron van bezorgdheid. Meer dan een half miljoen inwoners van het Vlaamse Gewest hebben niet de Belgische nationaliteit. Binnen deze groep bekleden Nederlanders (26 % van het totale aantal “buitenlanders”) veruit de voornaamste plaats. Dit onderstreept eens te meer de grote interactie tussen Vlaanderen en Nederland.

De bestuurlijke context is sinds de vorige strategienota intens gewijzigd. De zesde staatshervorming zorgde voor een aanzienlijke uitbreiding van de autonomie. De daaruit voortvloeiende bijkomende middelen laten meer dan ooit toe om een eigen beleid met eigen klemtonen te leggen en dit voor alle domeinen waarvoor de Vlaamse Regering bevoegd is.

Op de begroting van de Vlaamse Regering vormen de uitgaven voor onderwijs en vorming de grootste post. In 2016 beschikte 47,30 % van de inwoners van het Vlaamse Gewest over een diploma hoger onderwijs. Daarmee voldoet Vlaanderen aan de EU 2020-doelstelling en scoort het beduidend hoger dan het Europese gemiddelde.

De evolutie van de scholingsgraad in de jongste tien jaar geeft eenzelfde beeld in het Vlaamse Gewest als in onze buurlanden. De groep kortgeschoolden neemt gestaag af, de groep middengeschoolden blijft vrij stabiel en de groep hooggeschoolden groeit aan.

De beleidsnota van de bevoegde minister voor economie legt zwaar de nadruk op het versterken van ondernemerschap. Het Vlaamse Gewest telde op 1 januari 2016 509.700 btw-plichtige ondernemingen, waarvan 267.500 vennootschappen en 242.200 zelfstandigen. De Vlaamse Regering wenst uitdrukkelijk in te zetten op de ondersteuning van innovatieve producten en processen. In 2014 werd 57 % van de Vlaamse bedrijven als innovatief beschreven. Dit impliceert dat ze bezig waren met de ontwikkeling van nieuwe of verbeterde producten of processen.

Internationalisering is een sleutelwoord voor de Vlaamse economie. Het belang van de internationalisatie van de economie en van de uitbouw van Vlaanderen als een sterke innovatieve groeipool is van vitaal belang voor onze concurrentiepositie. Hierbij speelt de grensoverschrijdende samenwerking met onze buurlanden uiteraard een grote rol. Bijna 70 % van de Vlaamse export gaat naar EU-landen en onze drie buurlanden (Duitsland, Frankrijk en Nederland) zijn goed voor bijna 42 % hiervan. Nederland was bovendien in 2016 de tweede belangrijkste investeerder in Vlaanderen. Deze vaststellingen onderstrepen eens te meer het belang van goede bilaterale relaties met onze buurlanden en met Nederland in het bijzonder.

Sinds de vorige strategienota is de Vlaamse autonomie op vele domeinen gevoelig uitgebreid. Op het vlak van de buitenlandse relaties kwam dit wellicht nog het best tot uiting door de verdere uitbouw van het eigen diplomatiek netwerk en economische vertegenwoordigers. De Vlaamse Regering wil ook de rechtstreekse band tussen Vlaanderen en de EU versterken, om zijn stem kenbaar te maken op Europees niveau via onze diplomatieke afvaardiging en onze aanwezigheid in Europese raden. Samen met de oprichting van een heus Vlaams ministerie van Buitenlandse Zaken maakt Vlaanderen daarmee duidelijk dat het op proactieve wijze wil deelnemen aan het debat over de toekomst van de Unie.

Tegenover de vorige strategienota is het Vlaamse referentiekader dus verder geëvolueerd. Het voorliggende werkstuk vertrekt vanuit dit gewijzigde landschap om ten aanzien van het op Nederland gerichte beleid nieuwe samenwerkingsdoelstellingen te formuleren.

Hoofdstuk 2 – *Doelstellingen*

Nederland is voor Vlaanderen de eerste en belangrijkste partner. Wat ons sterk bindt, naast taal en cultuur, is onze ligging – die van de Lage Landen aan de Noordzee en aan de monding van de Grote Rivieren. Die ligging en onze taaleenheid maximaal benutten, in combinatie met de andere troeven waarover de Lage Landen beschikken – hun hoge welvaartspeil, hun goede ontsluiting, hun hoge internationalisering, hun arbeidsproductiviteit ... - moet de centrale ambitie vormen voor de Vlaams-Nederlandse samenwerking. Vlaanderen en Nederland kunnen zo tot “strategische partners” uitgroeien. Om het in economische termen te stellen, met de Aanbeveling voor het Actieplan voor de Toekomst van de Lage Landen: Vlaanderen en Nederland kunnen samen een sprong vooruit maken door een combinatie van het uitspelen van schaal- en synergievoordelen.

Algemeen uitgangspunt bij die strategische samenwerking moet zijn: welbegrepen, gedeeld eigenbelang. Dat die samenwerking niet altijd betekent dat elke partij daarbij in alle omstandigheden op gelijke wijze voordeel uit concrete gemeenschappelijke projecten haalt, wordt hierbij in rekening gebracht. Maar globaal genomen moet er een evenwicht worden nagestreefd in de voordelen die de samenwerking met zich meebrengt. De rol van de beleids mensen binnen deze doelstelling kan nauwelijks worden overschat. Door onafgebroken overleg kunnen nieuwe kansen worden gedetecteerd en geconcretiseerd die voor alle partijen in een meerwaarde resulteren. Het streven naar standpunten die zowel door Vlaanderen als door Nederland gedragen worden kan bijdragen tot een grotere invloed in multilaterale fora als de Benelux en de Europese Unie.

2.1 Strategische doelstelling 1. Fysieke grenzen slechten. De Lage Landen vormen één logistieke ruimte.

De grens tussen Vlaanderen en Nederland gaat grotendeels terug op een militaire demarcatielijn uit het einde van de Tachtigjarige Oorlog (1568-1648). Diezelfde bestandslijn bepaalde ook na de Tweede Scheiding van de Nederlanden, definitief in 1839, de grens tussen Nederland en België. Voor het nieuwe koninkrijk hield die grens belangrijke beperkingen in voor zijn economische ontwikkeling. De toegang tot twee van zijn belangrijkste havens – Gent en Antwerpen – liep over Nederlands grondgebied. België werd ook afgesneden van zijn “natuurlijke” toegang tot Duitsland, door het verlies van Oost-Limburg. Bepalingen in het Scheidingsverdrag die deze handicaps moesten compenseren – de artikelen over de onderhoudsplicht van de Westerschelde door Nederland, en het recht op doorpad via een weg, kanaal of spoorweg door Nederlands Limburg, leidden in beide gevallen tot aanhoudend gekrakeel.

Willen we voor onze verdere economische expansie een beroep kunnen doen op de volle kracht van de Gouden Delta, dan betekent dit het weghalen van overblijvende logistieke flessenhalzen in onze zuid-noord en west-oost-corridors:

- Gezamenlijk uitvoeren van corridorstudies binnen de VL-NL Delta en studies ten aanzien van de ontsluiting van de Delta. In het kader van een TEN-T-oproep werd begin 2015 een haalbaarheidsstudie naar de zogenaamde *Dritte Weg* voor de IJzeren Rijn opgestart. Dit “3RX”-project, waaraan naast de Vlaamse overheid ook de FOD Mobiliteit, en de bevoegde autoriteiten in NL, NRW en de Duitse Bond meewerken, onderzoekt een derde tracé-variant via Venlo, naast het tracé langs de A52 en het historisch tracé door de Meinweg, bezuiden Roermond.
- De Europese Commissie keurde in het voorjaar van 2017 een TenT-CEF-aanvraag goed als cofinanciering van de elektrificatie van de spoorlijn Mol/Neerpelt – Weert. Dit is een Vlaamse spoorprioriteit in het kader van de opmaak van het nieuwe meerjareninvesteringsplan van

Infrabel en gericht op het verbeteren van het grensoverschrijdend vervoer per spoor. Dit project vormt een cruciale sectie van het 3RX-traject (IJzeren Rijn).

- Uitwerking van het Grensland-MIRT-concept tussen Vlaanderen en Nederland – optimalisatie van de samenwerking bij de ontwikkeling van het fysieke (ruimtelijk-economische) domein. Bevordering van een nauwgezet overleg en afstemming bij de ontwikkeling van infrastructuur in de grensstreken.
- Koppeling van de vraag van de provincie Zuid-Holland voor een optimalisatie van de verkeerscorridor Rotterdam-Antwerpen aan de verbetering van de corridor Antwerpen-Noordrijn-Westfalen.
- Bevordering van de concurrentiekracht van de Deltahavens. Stimuleren van nuttige samenwerkingsverbanden tussen de havens van Antwerpen en Rotterdam, naar het voorbeeld van hun gezamenlijke positiebepaling op het *Bundesverkehrswegeplan 2030*. Bevorderen van de samenwerking van de havenbedrijven en van de havenverbonden bedrijven inzake (energie)-transitie. Gezamenlijk optreden ten aanzien van de Europese Unie op het vlak van regelgeving en subsidiering.
- Realisatie van de Nieuwe Sluis in Terneuzen.
- Opvolgen en ondersteunen van de beoogde fusie of versterkte samenwerking van de Haven van Gent met Zeeland Seaports.
- De Europese Commissie keurde in het voorjaar 2017 een TenT-CEF-Transportdossier goed voor de cofinanciering van een studie naar de optimalisering van de spoorinfrastructuur in de kanaalzone Gent-Terneuzen, door Zeeland Seaports en Havenbedrijf Gent.
- Samenwerking in het kader van MIGHT (Management Integration GHent Terneuzen) tussen twee havens (Gent en Zeeland Seaports) en de twee overheden (MDK en RWS), teneinde het gemeenschappelijk nautisch beheer op het kanaal Gent-Terneuzen grensoverschrijdend te optimaliseren.
- Intensivering van de samenwerking inzake vlotte en veilige grensoverschrijdende goederenstromen, met afstemmen van initiatieven i.v.m. milieudienstverlening aan de zeescheepvaart en aan de binnenvaart: walstroomplatformen, gereguleerde afvallozing en inzameling van scheepsafval, ... Verdere uitwisseling van kennis i.v.m. LNG-ontwikkeling als scheepsbrandstof binnen het Zeehaven-overleg in de schoot van het samenwerkingsverband Vlaams-Nederlandse Delta.
- Gezamenlijk optreden van Vlaanderen en Nederland voor de verbetering van onze natte infrastructuur in Europees verband.
- De werking (1) van de Permanente Commissie van Toezicht op de Scheldevaart (PC), (2) de Vlaams-Nederlandse en de Internationale Scheldec commissie (VNSC/ISC) en (3) de Vlaams-Nederlandse Bilaterale en de Internationale Maascommissie (VNBM/IMC) als permanente overlegfora inzake watergebonden beleid blijven stimuleren.
- Optimale aansluiting van de vernieuwde Tractaatweg op de Ring om Gent (project R4WO), als gedeeltelijke ontlasting van de ring om Antwerpen van verkeer van en naar westelijke Nederland.

- Verbetering van de verbindingen tussen beide Limburgen, met name de realisatie van de op 15 december 2016 ondertekende overeenkomst inzake de verwezenlijking van de sneltram tussen Hasselt en Maastricht.³
- Afstemming inzake de aanleg van grensoverschrijdende fietssnelwegen, in het bijzonder tussen de beide Limburgse provincies.
- Afstemming inzake de aanleg van pijp- en buisleidingen.
- Afstemming van de aanleg van data- en van energietransport. Verbetering van de koppeling van de netwerken tussen Vlaanderen en Nederland.

2.2 Strategische doelstelling 2. Economische grenzen slechten. De Lage Landen vormen één economische ruimte.

Vlaanderen en Nederland zijn economisch bijzonder sterk verknoot. Dat is een gevolg van hun oude banden, van hun decennia-oude integratie binnen de Benelux en binnen de EU en haar voorlopers. In eerste instantie is die vervlechting een product van hun gemeenschappelijke geostrategische ligging aan de Noordzee en aan de monding van de Grote Rivieren. Dat blijkt uit het grote belang van de logistieke sector in beide landen. Het economische belang van de havens deint door de internationalisering en de doorgedreven verknoping van het economische weefsel verder en verder uit. Dat stelt het havensysteem, en het bredere logistieke en industriële bestel dat er mee verbonden is, voor de uitdaging om de meerwaarde die het systeem genereert binnen het gebied van de Lage Landen te houden.

Nederland is voor Vlaanderen een natuurlijke afzetmarkt. Momenteel is Nederland voor Vlaanderen de derde afzetmarkt (in 2015 en 2016), maar in het verleden bevond Nederland zich vaak op de tweede plaats, na Duitsland. Er is een chronisch handelstekort op de bilaterale handelsbalans in het nadeel van Vlaanderen. In 2016 exporteerde Vlaanderen voor 35,4 miljard naar Nederland, terwijl het voor 46,8 miljard importeerde. Op het vlak van investeringen richting Vlaanderen komt Nederland op de tweede plaats, nipt na de VS. Dat is een constant gegeven over de voorbije vijftien jaar.

Inzetten op gemeenschappelijke belangen, op de dynamiek en de slagkracht als één regio en waar mogelijk één economische ruimte. Er moet een weloverwogen keuze gemaakt worden voor die domeinen of sectoren waar Vlaanderen (als potentiële investeringslocatie) of Vlaamse bedrijven niet in scherpe concurrentie zijn met Nederland of met Nederlandse bedrijven.

- Inzetten van de studie “Lage Landen 2030-2100”. Die studie zal de ruimtelijke perspectieven op lange termijn voor een samenhangende ontwikkeling van het deltagebied van Rijn, Maas en Schelde als een mondiaal concurrerend stadslandschappelijk complex schetsen. Met behulp van intersectorale, ruimtelijke analyses moet de studie aangeven hoe VL en NL op de lange termijn hun ruimtelijke mogelijkheden kunnen versterken om uit te groeien tot één “Eurodelta Metropool”
- Bedrijven ondersteunen om naar Nederland te exporteren. Het Vlaams Agentschap Internationaal Ondernemen (Flanders Investment & Trade, FIT) levert individuele dienstverlening aan bedrijven die op een duurzame manier de Nederlandse markt willen

³ Stand van zaken te volgen via <http://www.tramvlaanderenmaastricht.nl/>

betreden, via informatie op maat en marktstudies, ondersteuning in de zoektocht naar partners, marketing, netwerkevents, B2B-activiteiten, seminars en groepsstanden op voor Vlaanderen belangrijke vakbeurzen. Waar het een toegevoegde waarde biedt, worden Vlaams-Nederlandse initiatieven genomen, zoals de jaarlijkse Vlaams-Nederlandse handelsdag.

- Buitenlandse investeerders zijn essentieel voor onze economische weefsels en de werkgelegenheid. Vlaanderen in Nederland positioneren als investeringslocatie met ecosystemen waar kennis en expertise zitten die ideaal zijn om als buitenlands bedrijf groeiplannen te realiseren. FIT speelt hierin een cruciale rol, detecteert zeer gericht potentiële investeerders en begeleidt ze in het opzetten van een vestiging in Vlaanderen. Bij deze prospectie-activiteiten wordt gemikt op investeringen in bepaalde activiteiten (onderzoek & ontwikkeling, verkoop- en marketingkantoren, hoofdzetels, *smart logistics* en *advanced manufacturing*) en spelen we in op de speerpuntclusters die in Vlaanderen bestaan of in wording zijn.
- Ondersteuning intensiveren van de samenwerking van FIT in Den Haag en de AAVR met Vlaamse kenniscentra en onderzoeksinstituten – IMEC, iMinds, VLAKWA, Medianet, VITO, VIB, ...
- Stimuleren van samenwerkingsverbanden tussen Vlaamse en Nederlandse kennisinstellingen, wetenschapscampussen en bedrijven, naar het voorbeeld van de prioritaire domeinen van de op 31 maart 2016 opgestarte Nederlands/Vlaamse high tech stakeholdersgroep: Fotonica, Energie-innovatie, Nieuwe Materialen, Factories of the Future, Flexibele Elektronica, en Life Sciences & Health in het algemeen (met bijzondere focus op Regeneratieve Geneeskunde [RegMed] en Oncologie). Verdere uitwerking en uitvoering van de “Samenwerkingsagenda Nederland/Vlaanderen High Tech” zoals deze door de stakeholdersgroep op de zes vermelde domeinen werd opgemaakt en ter gelegenheid van de topontmoeting van 7 november 2016 aan de Nederlandse en Vlaamse bewindslieden werd gepresenteerd (en door hen werd onderschreven).
- Stimuleren van samenwerkingsverbanden tussen Vlaamse en Nederlandse instellingen inzake levenslang leren. Vlaanderen onderzoekt via een transnationaal ESF-project op welke manier partnerschappen een hefboom kunnen zijn voor het stimuleren van levens lang leren en innovatie. In het kader van dit ESF project heeft Vlaanderen in oktober 2016 een bezoek gebracht aan het Nederlandse Ministerie van Economische Zaken voor een beter begrip van het topsectorenbeleid en het uitwisselen van informatie over de *Human Capital Agenda's*. Nederland is een belangrijke partner bij het identificeren van goede praktijken en zal als ‘*associated partner*’ in het project het Vlaams beleid op dit terrein blijven inspireren.
- Opsporen en ondersteunen van sterke gemeenschappelijke projecten inzake energietransitie, circulaire economie en vergroening van de maakindustrie.
- Uitrol van de Vlaams-Nederlands-NRW- Gezamenlijke Strategie Concurrentiekracht Chemische Sector.
- Verdere organisatie van zinvolle gezamenlijke handelsmissies.
- Versterking van het bilaterale overleg rond gelijklopende standpunten in Benelux-verband, in EU-verband en multilateraal, ten gunste van de liberalisering van de wereldhandel. Hieraan gekoppeld de uitwisseling van ervaring en kennis en het versterken van de samenwerking rond transparantie in handelsdossiers.

- Gezamenlijk optrekken, ook in multilateraal verband, ten gunste van sectoren waarin beide landen sterk staan – ten voordele van onze baggersector, bijvoorbeeld.
- Het organiseren van een maximaal overleg rond de aanpak van de Brexit. Vlaanderen moet zijn eigen belangen in deze vrijwaren via rechtstreekse contacten met Nederland waar dat kan. Vlaanderen kan na overleg met Nederland ook maximaal gaan wegen op de intern-Belgische Europese standpuntbepaling.
- Uitbouw, waar het kan, van een “Noordzeestrategie” – aansluiten van Vlaanderen, samen met Nederland, bij EU-lidstaten met gelijklopende belangen en standpunten ten aanzien van de uitbouw van de Unie.
- Wegnemen van belemmeringen op het grensoverschrijdend werken en ondernemen. Sinds 2008 organiseert de Nederlandse overheid periodiek overleg over “Grensoverschrijdende Samenwerking” (GROS) met zijn buurlanden. Op aandringen van Vlaanderen wordt de verdere opvolging van dit GROS losgekoppeld van de programma’s richting Noordrijn-Westfalen en Neder-Saksen. In 2012 werd een eerste gemeenschappelijke Vlaams-Nederlandse Actiepuntenlijst opgesteld. Doel blijft om knelpunten in de grensgebieden op te sporen en weg te werken. Een Nederlands Actieteam spitste de werking in 2016 toe op de bevordering van grensoverschrijdende arbeid en ondernemen. In 2017 moet dit leiden tot concrete acties in samenwerking met de VDAB, het departement WSE, het departement OND. Vlaanderen zal ook voorstellen om de voortgang van het actierapport op te volgen in de strategische stuurgroep van de Benelux.
- Reputatie van Vlaanderen als kwalitatieve toeristische bestemming verder uitbouwen en opdrijven van de boekingen en overnachtingen naar en in Vlaanderen.
- Stimuleren van de samenwerking met Nederlandse partners inzake toerisme – journalisten en bloggers, de Nederlandse reisbranche via *joint promotions*, om met name de Nederlandse “culturele meerwaardezoekers” en meetings/congressen aan te trekken.
- Verder uitbouwen van de bestaande samenwerking op het vlak van zorg, jeugdzorg en welzijn voor onder andere de thema’s geestelijke gezondheidszorg, jongerenwelzijn, welzijn en samenleving. Daarnaast werden recentelijk de eerste samenwerkingsvormen op het gebied van E-Health en van preventie opgezet.

2.3 Strategische doelstelling 3. Culturele grenzen slechten. De Lage Landen vormen één culturele ruimte

Taal en cultuur vormen naast de geografische ligging een natuurlijke en sterke verbinding tussen Vlaanderen en Nederland. Het is voor Vlaanderen, met zijn 7 miljoen inwoners, van essentieel belang dat de eenheid van de Nederlandse standaardtaal behouden blijft. Vanuit cultureel, maar ook vanuit economisch oogpunt, is het wegwerken van de belemmeringen die er nog bestaan op de culturele uitwisseling tussen beide landen van groot belang. De oude discussie over “culturele integratie” versus “samenwerking” is achterhaald. De Vlaamse cultuursector staat sterk, en treedt onbevangen in interactie met de Nederlandse cultuursector en met het Nederlandse publiek. Het is de taak van de overheden om die culturele uitwisseling waar nodig te bevorderen.

Nauw aansluitend hierbij, is het in beider belang om de bestaande vormen van samenwerking op het vlak van onderwijsbeleid verder te intensiveren. De uitwisseling van *goede praktijken* kunnen voor zowel Vlaanderen als Nederland een grote verrijking betekenen met het oog op de verbetering van de kwaliteit van hun onderwijs en het opvangen van zwakten van het systeem.

De Vlaamse overheid zet zich, waar mogelijk samen met de Nederlandse, in voor het behoud van één Nederlandse standaardtaal, voor het –maximaal wegnemen van belemmeringen op een intense culturele wisselwerking, en voor de optimalisatie van de samenwerking inzake onderwijsbeleid in al zijn aspecten.

- Uitwerken van een gezamenlijke overkoepelende visie op culturele samenwerking tussen Vlaanderen en Nederland.
- Bestaande organisaties gericht op culturele samenwerking of wisselwerking efficiënter en effectiever laten werken.
- Nieuwe bilaterale instrumenten creëren en/of nieuwe functies toewijzen aan bestaande organisaties
- Bestaande verdragen actualiseren, maar alleen indien dit strikt nodig is.
- Bevorderen van de samenwerking van alle Vlaamse diensten die actief zijn in Nederland, met het oog op de versterking van het merk “Vlaanderen”: AAVR, FIT, Toerisme Vlaanderen & Brussel, De Brakke Grond.

Ondersteunen van toonmomenten van Vlaamse culturele producties, onder meer via De Brakke Grond of via de Algemene Afvaardiging van de Vlaamse Regering.
- Actief opkomen voor de gezamenlijke standaardtaal, met het oog op het behoud en de versterking van de positie van het Nederlands op alle niveaus van het maatschappelijk leven.
- Gezamenlijk stimuleren van de kennis en de studie van het Nederlands in het buitenland, ook met het oog op de economische pluspunten daarvan.
- Gezamenlijk opkomen voor de positie van het Nederlands in Europees verband – met minimaal het garanderen van de eigen taal voor EU-burgers in hun omgang met de instellingen van de Unie.
- Zoeken naar een nieuw bilateraal subsidiemechanisme dat los staat van de bestaande instellingen, voor de bevordering van *bottom up* vormen van culturele samenwerking tussen Vlaamse en Nederlandse actoren.
- Uitwerking van het Damesakkoord dat beide ministers van Onderwijs midden 2016 ondertekenden, met zorg voor een maximale kennisdeling, samenwerking op het vlak van de curricula-ontwikkeling, samenwerking in de strijd tegen radicalisering binnen het onderwijs, samenwerking rond het onderwijs in het Buitenland via een betere Vlaamse betrokkenheid bij de Stichting Nederlands Onderwijs in het Buitenland, garanderen van de toegang voor Vlamingen tot de Open Universiteit, uitwisseling van goede praktijken op alle niveaus van het onderwijsbeleid en de onderwijspraktijk. De financiering voor de infrastructuur (NOB) en het kwaliteitstoezicht door de Nederlandse Onderwijs-inspectie blijven bestaan. De beide ministers zullen de gesprekken met en over (de toekomstige ontwikkelingen van) NOB samen voeren. Nederland en Vlaanderen gaan structureel in overleg met elkaar om de effecten van eerdere besparingen te evalueren. Jaarlijks wordt bovendien 330.000 euro extra ter beschikking gesteld voor de versterking van de kwaliteit van het onderwijs wereldwijd.

- Verdere uitbouw van de samenwerking in de Nederlands-Vlaamse Accreditatie-organisatie (NVAO).
- Bevorderen van de uitwisseling van goede praktijken op vlak van de internationale promotie van het hoger onderwijs en onderzoek door NUFIC en zijn Vlaamse tegenhanger.
- Beroepskwalificaties: ijveren voor een vlottere wederzijdse erkenning – in BE ten dele nog een federale materie – is begin 2016 een Benelux Experten Werkgroep opgericht die adviezen moet formuleren aan de Strategische Stuurgroep Grensoverschrijdende Arbeidsmobiliteit van de Benelux. De Benelux-landen willen de grensoverschrijdende mobiliteit bevorderen door de procedures voor de erkenning van beroepskwalificaties te vereenvoudigen. Knelpuntberoepen zullen worden geïdentificeerd om de erkenning van deze beroepen als eerste te verbeteren. Andere aspecten die de meeneembaarheid van beroepskwalificaties kunnen verbeteren (zoals bi-diplomering en talenkennis) zullen eveneens tegen het licht worden gehouden. Ook het valoriseren van competenties uit werkervaring in de vorm van ervaringsbewijzen zal vanaf 2018 prominent op de agenda figureren van de Benelux.
- Bevorderen van de interesse voor de Vlaams-Nederlandse strategische samenwerkingsagenda door het systematisch informeren van leden van de Staten-Generaal en het stimuleren van contacten tussen leden van de Tweede Kamer en het Vlaams Parlement.
- Bevorderen van de uitwisseling van goede praktijken en een algehele samenwerking op het vlak van integratie, inburgering.
- Bevorderen van de uitwisseling van goede praktijken en een algehele samenwerking inzake de strijd tegen de radicalisering.
- Stimuleren van de samenwerking op journalistiek vlak door middel van onder meer de Vlaams-Nederlandse uitwisselingsbeurzen en aanmoedigingsbeurzen voor gepubliceerde artikelen die de kennis over Vlaanderen in Nederland en vice versa bevorderen.

2.4 Strategische doelstelling 4. Vlaanderen en Nederland werken ook internationaal samen

Vlaanderen beschikt als deelstaat over aanzienlijke bevoegdheden op internationaal vlak. Maar het optreden van Vlaanderen als actor in het internationaal verkeer blijft toch aan heel wat beperkingen onderhevig. In veel gevallen kan Vlaanderen niet alleen een beroep doen op zijn eigen instrumentarium ter zake, maar ook op de federale diplomatie. Maar dat laatste is niet altijd en overal het geval. De objectieve belangen van de Vlaamse samenleving stroken niet altijd met die van andere deelstaten binnen de Belgische federatie. Dat maakt een gedifferentieerd optreden in het buitenland en in Europees en multilateraal verband noodzakelijk, maar niet altijd mogelijk.

Ook in Nederland blijft het nastreven van de specifieke belangen van Vlaanderen aan beperkingen onderworpen. De vrije werking van de Vlaamse Vertegenwoordiging is er weliswaar bij de ambtenarij en bij relevante delen van de politiek verworven. Er worden de AAVR of de Vlaamse Economische Vertegenwoordiging in hun alledaagse werking geen beperkingen opgelegd. Maar Nederland houdt vanzelfsprekend wel scherp de prerogatieven van België federaal in ere. Voor Vlaanderen betekent dit dat samenwerking op internationaal vlak met

Nederland kan, maar dan wel binnen de logica van het Belgische federale systeem. Door de nabijheid en bekendheid kan samenwerking met Nederland in bepaalde gevallen wel een opstap mogelijk maken naar ruimere samenwerkingsverbanden.

Waar mogelijk en wenselijk streeft Vlaanderen naar samenwerking met Nederland in internationaal verband. Dat gebeurt op bilaterale basis waar het kan, maar ook gebruik makend van het Belgische federale beleidsniveau, binnen Benelux-verband, binnen de instellingen van de EU en op multilateraal niveau.

- Vlaanderen versterkt systematisch zijn diplomatieke contacten met Nederland.
- Vlaanderen stimuleert het gezamenlijk optreden met Nederland op cultureel vlak in derde landen.
- Vlaamse instellingen zoeken ook in internationaal verband naar win-win-situaties met hun Nederlandse tegenvoeters.
- Vlaanderen tast de mogelijkheden af om via overleg met Nederland zijn specifieke belangen in dossiers als de Brexit en de samenwerking met de andere Noordzeelanden te bevorderen.
- Vlaanderen stimuleert maximaal de samenwerking tussen Nederland en België op het niveau van de federale bevoegdheden.
- Vlaanderen maakt maximaal gebruik van de uitzonderingsclausule die de Benelux-samenwerking binnen het EU-recht geniet om zijn samenwerking met Nederland op zoveel mogelijk onderwerpen te versterken ⁴.
- Samenwerking binnen de EU. Vlaanderen en Nederland hebben op Europees vlak vaak gelijklopende belangen. Daarom vindt er regulier overleg plaats op het niveau van de AAVR-EU en de Nederlandse PV bij de EU en houden ook de attaches op Raadswerkgroepniveau rekening met de mogelijkheden van samenwerking met hun Nederlandse collega's.
- Vlaanderen en Nederland bevorderen waar mogelijk en zinnig hun gezamenlijke economische belangen ten aanzien van derden, onder meer door de organisatie van gezamenlijke handelsmissies.
- Uitwerking van de intentieverklaring tussen Toerisme Vlaanderen & Brussel en *NBTC Holland Marketing* inzake grensoverschrijdende samenwerking, ondertekend in Den Haag op 1 juli 2016 ⁵.

⁴ Artikel 350 van het Verdrag van Lissabon (EU) geeft de Benelux de mogelijkheid om te experimenteren met vormen van versterkte samenwerking die verder gaan dan wat er op dat moment in de Unie als geheel mogelijk is: art. 350, oud artikel 306 VEG: "De bepalingen van de Verdragen vormen geen beletsel voor het bestaan en de voltooiing van de regionale unies tussen België en Luxemburg alsmede tussen België, Luxemburg en Nederland, voor zover de doelstellingen van die regionale unies niet bereikt zijn door toepassing van de Verdragen. Cfr. Publicatieblad van de Europese Unie, C326, 55^e jaargang, 26 oktober 2012. 2012/C 326/01. Geconsolideerde versie van het Verdrag betreffende de Europese Unie en het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie.

⁵ Intentieverklaring NBTC Holland en Toerisme Vlaanderen, ondertekend in Den Haag op 1 juli 2016 door Jos Vranken, Algemeen Directeur NBTC en Peter De Wilde, administrateur-generaal Toerisme Vlaanderen.

- Inkaderen van de Interreg-programma's en andere Europese programma's ter bevordering van de doelstellingen van de Europese groeistrategie in de bredere Vlaams-Nederlandse samenwerking.

Hoofdstuk 3 – *Actoren en instrumenten*

3.1 **Cyclus van strategische samenwerking en tweejaarlijkse top**

In 2011 beslisten de toenmalige bewindslieden om tweejaarlijks een top te organiseren van de beide ministers-president met een delegatie van hun collega's-regeringsleden. Op 7 november 2016 vond in Gent de derde plaats in die reeks van topontmoetingen. Bedoeling is om van die ontmoetingen de hoogtepunten te maken van een beleidscyclus waarin beide landen streven naar een strategische samenwerking op zoveel mogelijk terreinen, en dit op basis van *welbegrepen gedeeld eigenbelang*.

In de voorbereiding van de Top houdt de diplomatieke vertegenwoordiging van Vlaanderen in Nederland de belangrijkste vormen van institutionele samenwerking tussen beide landen bij. De Algemene Afvaardiging speelt daarbij een liaison-rol tussen vakdepartementen. De AAVR stimuleert die samenwerkingsvormen ook zoveel mogelijk en neemt acte van nieuwe, interessante samenwerkingsideeën langs de lijnen van de hierboven geschetste strategische doelstellingen van de samenwerking. Die opbouw wordt zoveel mogelijk met de Nederlandse instanties gedeeld. De top wordt zo de bekroning van een steeds intensievere samenwerking op zoveel mogelijk terreinen tussen Vlaanderen en Nederland.

Op de Top van Gent werd beslist dat er een lichte maar stevige sturing en monitoring van de strategische agenda komt via trekkers op projectniveau en een tussentijdse herziening van de vorderingen en vooruitblik naar nieuwe dossiers door de colleges van leidende ambtenaren. De AAVR houdt het overzicht over de afspraken die op 7 november 2016 in Gent zijn gemaakt. Er worden zoveel mogelijk stakeholders betrokken bij de monitoring van afspraken en de voorbereiding van nieuwe agendapunten – het provinciale niveau, Interreg-verbanden, de ondernemerswereld ...

3.2 **De Vlaamse Vertegenwoordiging in Nederland**

De hierboven geschetste cyclus van strategische samenwerking ritmeert in belangrijke mate de werkzaamheden van de Algemene Afvaardiging van de Vlaamse Regering in Nederland. Met zijn/haar team, bestaande uit een adjunct(e) en een assistent(e), coördineert de AAVR de samenwerking tussen de verschillende vertegenwoordigers van Vlaanderen in Nederland en draagt hij ook de verantwoordelijkheid over politieke dossiers. De Algemene Afgevaardigde en zijn/haar adjunct-€-plaatsvervanger/ster hebben, net als de Vlaamse Economische Vertegenwoordiger/ster een Belgisch diplomatiek statuut. De directeur van Toerisme Vlaanderen en Brussel in Nederland en de directeur van het Vlaams Cultuurhuis De Brakke Grond in Amsterdam, hebben geen diplomatiek statuut. De vier instellingen samen vormen de officiële Vlaamse Vertegenwoordiging in Nederland. Zij stemmen onderling hun werking op elkaar af.

De Algemene Afvaardiging, FIT (*Flanders Investment and Trade*) en Toerisme Vlaanderen en Brussel zijn samen gehuisvest in het gebouw van de Vlaamse Vertegenwoordiging in Den Haag. De Algemene Afvaardiging onderhoudt ook nauwe contacten met een rits aan instellingen die actief zijn in de Vlaams-Nederlandse samenwerking – cultureel of breder. Zo heeft hij regelmatig contact met de directeurs van de NVAO, de Nederlandse Taalunie, en van Ons Erfdeel, maar ook met allerlei organisaties in het bredere “veld” of met de Vlaams-Nederlandse instelling deBuren in Brussel.

De Algemene Afvaardiging onderhoudt nauwe contacten met de Nederlandse ambtenarij en politiek, op landelijk en regionaal niveau. Zij doet dat binnen een hele reeks instellingen die

hieronder nog aan bod komen: de Permanente Commissie op de Scheldevaart, de Vlaams-Nederlandse Scheldec commissie, de Vlaams-Nederlandse Bilaterale Maascommissie, de Vlaams-Nederlandse Delta, Euregio-verbanden, ...

De Algemeen Afgevaardigde heeft contacten met de Nederlandse provincies – vooral die in het zuiden van het land – en met hun Vlaamse tegenhangers. Hij/zij onderhoudt ook nauwe contacten met de Nederlandse ambassade in Brussel en met het consulaat-generaal in Antwerpen en het ere-consulaat-generaal van Nederland in Gent.

De Algemene Afvaardiging informeert de Vlaamse ambtenarij en alle Vlaamse kabinetten over belangrijke beleidsdocumenten en andere ontwikkelingen. Alle Vlaamse Overheidsdiensten kunnen een rechtstreeks beroep doen op de diensten van de Algemene Afvaardiging.

De Vlaamse Economische Vertegenwoordiger (FIT) met zijn/haar drie medewerkers gespecialiseerd in export- en/of investeringspromotie, onderhoudt relaties met economische operatoren, bedrijven, overheidsorganisaties en onderzoeksinstituten, om de kansen voor (kandidaat-)exporterende bedrijven te optimaliseren. Hij/zij bouwt een dicht netwerk van contacten op, vooral in de genoemde kansrijke sectoren om zo bedrijven uit Vlaanderen optimaal te kunnen ondersteunen in hun benadering van de Nederlandse markt.

Een specifiek actieplan voor de Nederlandse markt wordt jaarlijks opgemaakt, gebaseerd op de gecoördineerde meerjarenstrategie die Flanders Investment & Trade wereldwijd uitbouwt.

De Vlaams economisch Vertegenwoordiger bouwt dit netwerk ook uit met het oog op het verwerven van bekendheid bij de genoemde bedrijven, organisaties en (overheids)instellingen, zodat die het kantoor van *Flanders Investment & Trade* in Nederland als aanspreekpunt voor Nederlandse investeerders kennen. Met dezelfde doelstelling woont de Vlaams economisch Vertegenwoordiger activiteiten bij in alle segmenten van het Nederlands bedrijfsleven en de Nederlandse overheid.

Voor het opsporen van investeringsleads en het promoten van Vlaanderen als investeringslocatie ontwikkelt het kantoor van *Flanders Investment & Trade* in Nederland ook een proactieve strategie. Voortbouwend op die strategie komt een jaarlijks actieplan tot stand gericht op het opsporen van investeringsleads en het verwerven van bekendheid bij het Nederlandse bedrijfsleven. Een specifiek actieplan voor de Nederlandse markt wordt jaarlijks opgemaakt, gebaseerd op de gecoördineerde meerjarenstrategie die FIT wereldwijd uitbouwt.

De werking van Toerisme Vlaanderen en Brussel is erop gericht om meer Nederlandse bezoekers – voornamelijk zgn. meerwaardezoekers en meetings/congressen naar Vlaanderen te halen door het uitbouwen van de reputatie van Vlaanderen als een kwalitatief hoogstaande toeristische bestemming. In samenwerking met zijn Nederlandse partner, de NBTC, steunt TVB op de gezamenlijke rijke historie van de Noordelijke en Zuidelijke Nederlanden. Het verhaal van de hoogtijdagen van de 15^e en 16^e eeuw wordt daarbij gekoppeld aan de Noordelijke Gouden Eeuw. Voor beide landen wordt een verhaallijn uitgewerkt met de Vlaamse meesters als Van Eyck, Pieter Bruegel de Oude en Rubens) en de Hollandse meesters (Jeroen Bosch, Rembrandt, Vermeer) als ambassadeurs en dragers van het verhaal.

Het Vlaams Cultuurhuis De Brakke Grond brengt actuele, markante kunst uit Vlaanderen naar Amsterdam en de rest van Nederland. Vernieuwing, kruisbestuiving, verbindingen leggen en artistieke durf staan daarbij voorop. Van visuele kunst, literatuur, dans en theater tot muziek, performance, film, design, mode, architectuur, documentaire en nieuwe media.

3.3 Ambtelijk overleg

De Vlaamse en Nederlandse colleges van leidende ambtenaren hebben een traditie om elkaar periodiek te ontmoeten. Daarnaast vinden er sinds geruime tijd zeer geregeld ambtelijke contacten en vormen van "kennisdeling" plaats tussen zowat alle geledingen van de Vlaamse overheid en de aanpalende Nederlandse ambtenarij. Het samenwerkingsprogramma Kennis- en Expertise-deling Vlaanderen-Nederland is in 2014 opgestart. Voor de Vlaamse overheid volgt het Departement Kanselarij en Bestuur dit programma op. De programma's vormen een aanvulling op en ondersteuning van het engagement inzake samenwerking dat op regeeringsniveau is afgesproken.

Lopende zijn concrete programma's rond zorginnovatie, jeugdzorg, zorg in bredere zin, logistiek en transport ("Kilometerheffing" bijvoorbeeld), ruimte en omgeving, onderwijs en onderzoek, werking van de ambtenarij, inburgering en strijd tegen radicalisering. Aan Vlaamse zijde is de vraag naar expertisedeling gekoppeld aan transitieprojecten. De kennisdeling kan naargelang de behoefte plaatsvinden op alle niveaus, van topmanagement tot specialisten.

3.4 Verdragen, MoU's, Permanente overlegorganen

Sinds Vlaanderen in 1993 het recht kreeg om voor zijn eigen bevoegdheden als deelstaat ook internationale verdragen af te sluiten, heeft het met geen enkele andere partner zoveel formele verdragen, memoranda van overeenstemming, niet-verdragsrechtelijke akkoorden en intentieverklaringen afgesloten als met Nederland. Er bestaat ook een vrij generiek akkoord dat het hele samenwerkingsveld overspant: de *Gemeenschappelijke Verklaring tussen de Vlaamse Regering en de Nederlandse Regering* van 17 januari 1995. Die vormt voor de beide regeringen het gemeenschappelijke richtsnoer voor verdere samenwerking op de meest verschillende terreinen. De verdragen en andere akkoorden tussen Vlaanderen en Nederland dekken de meest diverse terreinen van samenwerking. Vlaanderen nam overigens ook oudere, nog door het (semi-) unitaire België gesloten verdragen over – zoals het Taalunieverdrag van september 1980.

Een overzicht van de meest actuele verdragen of intentieverklaringen:

- Eind 2005 ondertekenden de bevoegde Vlaamse en Nederlandse ministers vier nieuwe **Schelde-verdragen**. Die moeten een hechte samenwerking regelen op tal van vlakken voor de Schelde vanaf Merelbeke tot aan haar monding ter hoogte van de lijn Vlissingen-Breskens. Het gaat om de verdragen inzake de **Loodsgeldtarieven**, het **Gemeenschappelijk Nautisch Beheer**, het **Gemeenschappelijk Beleid en Beheer over de Schelde** en de **Uitvoering van de Ontwikkelings-schets 2010 voor het Schelde-estuarium**.

Die laatste twee verdragen traden in 2008 in werking en maakten de verruiming van de Schelde ten behoeve van de vaart op Antwerpen mogelijk. Op basis van die verdragen kwam ook **de Gemeenschappelijke Nautische Autoriteit** (GNA) tot stand. De GNA zorgt dagelijks voor veilig en vlot scheepvaartverkeer, en dit door een goede samenwerking tussen alle diensten die bij het scheepvaart-gebeuren betrokken zijn (i.a. de hoofdverkeersleiders van het Waterdistrict Westerschelde en de nautische dienstchefs van de afdeling Scheepvaart-begeleiding (MDK). De vroegere Technische Scheldecommissie werd opgenomen in de **Vlaams-Nederlandse Scheldecommissie** (VNSC), met een uitvoerend secretariaat in Bergen op Zoom. Naast dit secretariaat en de ambtelijke commissie, omvat de VNSC nog een politiek college, bestaande uit de bevoegde ministers. Daarnaast werkt de VNSC met werkgroepen die een specifieke opdracht hebben.

Aan het laatste obstakel voor de integrale uitvoering van het Verdrag over de Uitvoering Ontwikkelingsschets 2010 kwam virtueel een einde met de verwerping van alle lopende beroepsprocedures tegen de omvorming van de Hedwigepolder tot "natte natuur" eind 2014.

- Op 5 februari 2015 ondertekenden de verantwoordelijke ministers het **Verdrag betreffende de aanleg van de Nieuwe Sluis Terneuzen**. Dat verdrag trad op 15 maart 2016 in werking. In 2022 zou het eerste schip door de nieuwe grote sluis moeten varen. De sluis verbetert in aanzienlijke mate de maritieme toegang tot de haven van Gent en Zeeland Seaports en vormt een onderdeel in het project om de doorstroming van de binnenvaart vanuit de Delta tot in Parijs aanzienlijk te verbeteren, gekoppeld aan de bouw van het zgn. Schelde-Seine-Kanaal.
- Naast de VNSC is ook de **Permanente Commissie van Toezicht op de Scheldevaart** actief. Die PC is ontstaan in uitvoering van het **Scheidingsverdrag** van 1839 en haar rol is uitgebreid bij het verdrag inzake het Gemeenschappelijk Nautisch Beheer. De PC is verantwoordelijk voor de veilige en vlotte afwikkeling van de scheepvaart op de Schelde en haar monding alsook op het kanaal Gent-Terneuzen. In dit verband werd in 1991 de grensoverschrijdende Schelderadarketen (SRK) in gebruik genomen. Het operationeel, functioneel en technisch beheer van de systemen van de SRK wordt uitgevoerd door het gemeenschappelijk Vlaams-Nederlands Beheer- en Exploitatie Team (BET).
- Samenwerkingsovereenkomst van 2016 tussen de haven van Antwerpen, MDK en RWS die bepaalt dat het gemeenschappelijk nautisch beheer tot doel heeft om, vanuit een haven-neutrale benadering, een uniform nautisch regime voor het gehele Scheldegebied in te stellen, alsook de ketenbenadering te verwezenlijken en te concretiseren (i.e. het zgn. geïntegreerd verkeersmanagement).
- Het beheer van alle aspecten in verband met de **Gemeenschappelijke Maas** – die over 55 kilometer, onbevaarbaar voor de scheepvaart, de grens tussen beide Limburgen vormt, ligt op basis van een memorandum van overeenstemming uit 2007 in handen van de **Vlaams-Nederlandse Bilaterale Maascommissie**.
- **Taalunieverdrag (1980)** slaat op het voeren van een gemeenschappelijk taalbeleid, onderwijs in het Nederlands in binnen- en buitenland en letteren. Wat dat laatste betreft opereren er nog twee aparte Letterenfonds. Sinds 2005 is ook Suriname geassocieerd lid. In het verleden gingen er stemmen op om het Taalunieverdrag te laten fuseren met het **Cultureel Verdrag Vlaanderen-Nederland** uit 1995. Dat laatste verdrag slaat op “cultuur” in de meeste brede zin van het woord. Momenteel (eerste helft 2017) loopt er een “reflectie” over een betere afstemming van de instrumenten van Vlaams-Nederlandse culturele samenwerking. De middelen die geormerkt zijn voor het Cultureel Verdrag worden aangewend voor Vlaams-Nederlandse culturele samenwerking in derde landen.
- De **Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO)** is als onafhankelijk accreditatieorgaan opgericht bij Verdrag tussen Nederland en Vlaanderen en borgt als publieke binationale instelling sinds 2005 in beide landen de kwaliteit van het hoger onderwijs. Het bureau met circa veertig Nederlandse en Vlaamse medewerk(st)ers is gevestigd in Den Haag.
- Tussen Vlaanderen en Nederland bestaan nog een hele reeks andere overlegorganen. De **Vlaams-Nederlandse Delta** bijvoorbeeld is een samenwerkings-netwerk, waartoe besloten is op de conferentie te Antwerpen op 16 december 2011, van de provincies Antwerpen, Noord-Brabant, Oost-Vlaanderen, West-Vlaanderen, Zeeland en Zuid-Holland. In goede samenwerking met de steden, zeehavens, bedrijfsleven en kennisinstellingen willen zij de projecten, die noodzakelijk zijn voor de economisch-logistieke ontwikkeling van de regio, faciliteren. In de Analyse Delta 2040, opgesteld door de Universiteit van Antwerpen en de Erasmus Universiteit te Rotterdam zijn de ontwikkelingen van de Delta als competitieve en

duurzame regio geschetst. Jaarlijks in december organiseert het netwerk een conferentie waar de resultaten van het afgelopen jaar centraal staan.

- De **Intentieverklaring inzake inburgering en integratie** die de toenmalige ministers Bourgeois en Asscher in 2013 ondertekenden. In de loop van 2017 is overleg op ambtelijk niveau voorzien om werk te maken van de uitvoering van deze verklaring.
- Het **Damesakkoord** dat de ministers van Onderwijs in mei 2016 afsloten, was een reactie op Vlaams ongenoegen over eenzijdig voorgenomen en uitgevoerde besparingen door de Nederlandse regering op budgetten voor de werking van de Nederlandstalige scholen in het buitenland en op de Open Universiteit. Een veel ouder Herenakkoord stipuleerde dat het overtal aan Nederlandse leerlingen in het Vlaamse onderwijssysteem enigszins zou gecompenseerd worden door aan Vlaams/Belgische jongeren tegen gelijke voorwaarden toegang te geven door twee exclusief door de Nederlandse overheid gefinancierde onderwijsinstellingen: de vanuit Heerlen opererende Open Universiteit (afstandsonderwijs) en het stelsel van scholen en schooltjes waar expats vertrouwd geraken met hun moedertaal en de cultuur van hun thuisland – via instellingen verbonden aan de Stichting Nederlands Onderwijs in het Buitenland (NOB). In het Damesakkoord verbinden Vlaanderen en Nederland er zich toe om elkaar systematisch op de hoogte te houden van significante ontwikkelingen op onderwijsgebied. Nederland betreft voortaan Vlaanderen dichter bij de Stichting NOB en garandeert de subsidiering van het systeem alvast voor enkele jaren.
- De intentieverklaring tot samenwerking “bestrijding detacherings- en uitzendfraude” getekend door minister Kamp en minister Muyters op 30 september 2011 zal verder worden ingevuld.
- De intentieverklaring voor de versterking van de strategische samenwerking tussen Vlaanderen en Nederland op het vlak van innovatie afgesloten tussen de Nederlandse en de Vlaamse minister van innovatie op 7 april 2004, en de intentieverklaring voor de verdere versterking van de strategische samenwerking op het vlak van economie, wetenschap en innovatie afgesloten tussen de Nederlandse en Vlaamse ministers bevoegd voor economie, wetenschap en innovatie op 17 april 2008.

Met de oprichting van de Nederlands/Vlaamse high tech stakeholdersgroep en de samenwerkingsagenda van deze groep wordt concreet uitvoering gegeven aan de in 2004 en 2008 uitgesproken intenties.

- Het verdrag van 25 april 2013 tussen België en Nederland inzake de grensoverschrijdende gegevensuitwisseling met het oog op het identificeren van personen verdacht van weginbreuken. Dit bilateraal verdrag kan mogelijks (zeker na protocol) een rechtsbasis vormen voor de uitwisseling van nummerplaatgegevens in het kader van bijvoorbeeld de invoering van een kilometerheffing of lage emissie zones.

Uitleiding

Er is veel dat Vlaanderen en Nederland verbindt. We spreken dezelfde taal, hebben een behoorlijk stuk gemeenschappelijke geschiedenis en cultuur. Maar de jongste jaren zijn andere factoren van gemeenzaamheid aan belang gaan toenemen: de vervlechting van onze economie, onze gemeenschappelijke geostrategische ligging, aan de monding van de Grote Rivieren en de Noordzee, op het kruispunt van Noordelijk en Latijns Europa enerzijds, en de Angelsaksische wereld en Duitsland met zijn Midden-Europese hinterland.

Een Vlaamse strategie ten aanzien van Nederland vertrekt van die gegevenheid, en van de troeven die dit alles met zich mee brengt. Om die geostrategische gemeenschappelijkheid ten volle uit te buiten, mikken we op de verdere uitgroei van de "Lage Landen" tot een gemeenschappelijke logistieke ruimte. Willen we onze ligging verder 'verzilveren', dan biedt schaalvergroting en strategische samenwerking inzake logistiek enorme voordelen voor beide landen. Vlaanderen streeft er naar om de nog bestaande fysieke grenzen, die een verstandige samenwerking in de weg staan, te slechten.

Die eerste strategische doelstelling sluit naadloos aan bij de tweede - de uitgroei van de Lage Landen tot een economische ruimte. Werken en ondernemen mogen op termijn geen hinder meer ondervinden van een grens die teruggaat op een verkalkte militaire demarcatielijn. Vlaanderen en Nederland moeten kunnen uitgroeien tot een waarachtige eengemaakte markt, waarbinnen de normale economische spelregels spelen, maar waarbij andermaal maximaal gebruik wordt gemaakt van de mogelijkheden tot schaalvergroting en strategische samenwerking, om onze concurrentiekracht te versterken.

Economische doelstellingen spelen ook in de derde strategische doelstelling - het opentrekken van de Lage Landen tot een culturele ruimte, in de breedste zin van het woord. De promotie van onze gemeenschappelijke taal - de omgangstaal van ruim 24 miljoen mensen - speelt bij dit alles een centrale rol. Buiten aspecten van marktwerking, geldt bij deze doelstelling natuurlijk ook de bevordering van de intrinsieke waarden van cultuur en van het daarmee nauw verbonden onderwijs. De uitbouw van een gemeenschappelijke culturele ruimte versterkt de positie van het Nederlands, verrijkt het samenspel van onze cultuurdragers, en geeft ons op termijn een grotere en meer veerkrachtige publieke ruimte.

Om dat alles te bewerkstelligen, is een versterkte vorm van internationale samenwerking nodig. Een rechtstreekse, bilaterale samenwerking, tussen Nederland en Vlaanderen waar dat kan, op basis van de verregaande bevoegdheden waarover de deelstaat beschikt. Maar op pragmatische basis wil Vlaanderen ook inzetten op de mogelijkheden die een samenwerking op andere beleidsniveaus biedt: het Belgische, federale niveau, de Benelux, de Europese Unie en het multilaterale. Dat alles op basis van welbegrepen, gedeeld eigenbelang, met het oog op de bestendiging en de bevordering van welzijn en welvaart van de bevolking van de Lage Landen.